

CZU: 373.016:[811.135.1+821.135.1

DOI: 10.46727/s.23-06-2023.p77-86

RECONFIGURAREA ÎNVĂȚĂRII PRIN RESURSELE FORMATIVE ALE TEXTULUI

Adrian GHICOV,
doctor habilitat, conferențiar universitar,
șeful Catedrei de limba
și literatura română
a Facultății de Filologie și Istorie
a Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău, R. Moldova
ghicov@gmail.com
ORCID iD: 0009-0005-7369-2583

Rezumat: *Abordarea integrată a limbii și literaturii române ca disciplină școlară este viziunea științifică și metodologică care guvernează didactica disciplinei în Mileniul III. Pregătirea cititorului, vorbitorului și a scenariului cult, cunoscător, expert se va face cu grija didactică a profesorului de a integra cu măiestrie dimensiunile lingvistice, textuale și discursive ale competenței de comunicare. În perspectiva cărții de identitate a procesului de învățare actual, armonia și echilibrul dintre verbal, nonverbal și paraverbal este condiția fundamentală care permite construirea celor trei profiluri. Din punctul de vedere al construcției dinamice a învățării, școala trebuie să pună accent prioritar pe abordarea holistică și pe abordarea instrumentalistă, care conține textul ca un mijloc de comunicare și schimb de mesaje, dar, mai ales, pe abordarea constructivistă, pe abordarea constructivistă. care vede textul ca pe o oportunitate pentru fiecare vorbitor de a construi semnificații, de a da semnificații inter-/transdisciplinare unui mesaj oral sau scris. Considerăm că un reper științific și creativ în reconfigurarea învățării textuale este cel al protexului ca fenomen pedagogic, principiu didactic, metodologie didactică, funcție cuprinzătoare, factor de eficientizare a învățării prin extrapolarea interpretării textului în realitatea existențială a cititorului. Așadar, viziunea actuală de reconfigurare a învățării, pe care trebuie să o promoveze conceptul de educație lingvistică și literar-artistică în școala postmodernă va fi axată pe ideea că învățarea bazată pe resursele formative ale textului construiește semnificații, iar un text nu are sens obiectiv, atâta timp cât fiecare cititor poate construi alte sensuri în timp ce vorbește, citește, scrie, ascultă.*

Cuvinte-cheie: *protex, reconfigurare a învățării, strategie modulară, strategie de viziune comună, strategie de colaborare.*

Abstract: *The integrated approach of Romanian language and literature as a school subject is the scientific and methodological vision that governs the didactics of the discipline in the Third Millennium. The training of the reader, speaker and of the*

cult, knowledgeable, expert script will be done with the didactic care of the teacher to masterfully integrate the linguistic, textual and discursive dimension of communication competence. In the perspective of the identity card of the current learning process, the harmony and balance between verbal, nonverbal and paraverbal is the fundamental condition that allows the construction of the three profiles. From the point of view of the dynamic construction of learning, the school must place priority emphasis on the holistic approach and on the instrumentalist approach, which conceives the text as a means to communicate and exchange messages, but, especially, on the constructivist approach, which sees the text as an opportunity for each speaker to build meanings, to give inter-/transdisciplinary meanings to an oral or written message. We believe that a scientific and creative benchmark in the reconfiguration of textual learning is that of protext as a pedagogical phenomenon, didactic principle, didactic methodology, comprehensive function, factor for streamlining learning by extrapolating the interpretation of the text into the existential reality of the reader. Therefore, the current vision of reconfiguring learning, which the concept of linguistic and literary-artistic education must promote in the postmodern school will be focused on the idea that learning based on the formative resources of the text builds meanings, and a text does not have objective meaning, as long as each reader can construct other meanings while speaking, read, write, listen.

Keywords: *protext, learning reconfiguration, modular strategy, shared vision strategy, collaboration strategy.*

Abordarea integrată a limbii și literaturii române ca disciplină școlară este viziunea științifică și metodologică care guvernează didactica disciplinei în Mileniul TREI. Formarea cititorului, vorbitorului și a scriitorului cult, avizat, expert se va face cu grija didactică a profesorului de a integra măiestrit dimensiunea lingvistică, textuală și discursivă a competenței de comunicare. În perspectiva fișei de identitate a procesului de învățare în actualitate, armonia și echilibrul dintre verbal, nonverbal și paraverbal e condiția fundamentală, care permite construcția celor trei profiluri. Din punctul de vedere al construcției dinamice a învățării, școala trebuie să plaseze accentul prioritar pe abordarea **holistică** și pe abordarea **instrumentalistă**, care concepe textul ca pe un mijloc de a comunica și a schimba mesaje, dar, mai cu seamă, pe abordarea **constructivistă**, care vede textul ca ocazie pentru fiecare vorbitor de a construi înțelesuri, de a conferi semnificații inter-/transdisciplinare unui mesaj oral sau scris. Considerăm că un reper științific și creativ în reconfigurarea învățării textuale este cel de **protext** ca fenomen pedagogic, principiu didactic, metodologie didactică, funcție comprehensivă, factor de eficientizare a învățării prin extrapolarea interpretării textului în realitatea existențială a cititorului.

Prin urmare, viziunea actuală, de reconfigurare a învățării, pe care trebuie să o promoveze conceptul de educație lingvistică și literar-artistică în școala postmodernă va fi axată pe ideea **că învățarea pe baza resurselor formative ale textului construiește sensuri**, iar un text nu are sens obiectiv, câtă vreme

fiecare cititor poate construi **alte semnificații** în timp ce vorbește, citește, scrie, ascultă.

Suntem martori, astăzi, la un proces de neoprit: cel al globalizării. Devenim, cu sau fără voia noastră, actorii care se produc în roluri și ipostaze de viață, mișcare, integrare. Aceste lexeme poartă conceptul de dinamică a personalităților, a viziunilor, a ideilor, a textelor. Viața însăși devine un text care ne scoate din singurătate și ne pune în relație cu celălalt. În această epocă a globalizării, marcată profund de dinamica limbilor și a literaturilor, în care totul este text, cititorul ca ființă culturală este un prilej dat vieții să se întâmple, să se afirme în calitate de cititor prosumer, consumator și producător de texte și să construiască noduri de idei pentru pânza textuală a umanității. E știut faptul că splendoarea cărții, iar prin extrapolare – a textului - nu se impune de la sine. Fiecare dintre noi, cu siguranță, am avut, vorba lui Gabriel Liiceanu, experiența dansului cu o carte. Oricine de aici este un martor benevol că, privite doar, cărțile și textele par nespuse de sfioase. Ele nu vin niciodată spre tine. Ca într-o medievală iubire, tu trebuie întotdeauna să le cauți și să te duci către ele. Le va deschide cineva, se întreabă intelectualul Liiceanu, pentru a le face astfel să înceapă să fie cu adevărat în viața lor? Iată un ideal al didacticii textului și al școlii care își edifică existența pe fundamentul solid al înțelegerii. Mesajul globalizării este redefinire și patrimonializare. Mesajul global al textului didactic trebuie orientat spre funcționalizarea interdisciplinarității. Dacă ne punem de acord că ființa umană este un mesaj de stări, acțiuni și evenimente existențiale care o face părtașă la sensul lumii, atunci trebuie să recunoaștem rolul primordial al textului în activitatea educațională. Or, prin semanticitate, creativitate și alteritate textul e menit să facă ordine în sensurile noastre, în designat și în semnat.

În scoala postmodernă, textul este firul integrator al activităților educaționale nu doar pentru didactica disciplinelor filologice. Dincolo de textul literar, textul geografic, istoric și matematic sau partitura muzicală ca text etc. schimbă viziunea asupra destinației textului în didactica lui, care, în opinia noastră, trebuie diversificată în 4 direcții:

- (a) **textul pentru text** (disciplina ca atare, materia curriculară de LLR);
- (b) **textul pentru alte texte** (practica limbii în general); dar elevul astăzi trebuie scos din sclavia textului literar și orientat spre
- (c) **textul pentru alte discipline școlare** (educație); ca, finalmente, acesta să fie plasat în capcanele comunicării zilnice, în frumusețea și utilitatea
- (d) **textului pentru viață** (personalitatea elevului).

Aceste componente științifico-didactice care sugerează să vedem textul altfel, reconfigurat didactic în perspectiva abordării deschise, bazată pe colaborare în predarea-învățarea-evaluarea cu accent pe autorefecție, asigură comunicarea și înțelegerea umană ca finalitate valorică a educației. Or, pe măsură ce elevul se apropie de finalul școlarizării, iar perspectiva integrării sociale este tot mai realistă, pregătirea pentru viața de adult prin dezvoltarea inteligenței existențiale devine o prioritate, iar valorificarea resurselor formative ale textului - un instru-

ment metodologic important pentru gestiunea învățării în acord cu intenția dezvoltării personale.

Dacă în *abordarea postmodernă a textului* este promovată ideea că autorul acestuia ne oferă doar schița de lucru, iar elevul cititor este acela care interpretează materialele și amplasează structura, reprezentând experiențele și aspirațiile lui în calitate de cititor *care produce înțeles și care înțelege* lumea deschisă de text, dacă este promovată ideea de *drept al cititorului, drept al autorului, drept al textului*, iar *textoreceptarea* presupune faptul că elevul cititor pornește de la *prezumția integralității textului*, întrebarea fundamentală este cum ajutăm elevul să nu „privească” textul dintr-o parte, ci să adere la ideile și mesajul textului, argumentându-și atitudinea? Cum să interpreteze corect textul, să fie „în acord” cu el, să-l „vadă cu ochii minții” cum să-l convingem că secretul oricărui text constă în ordonarea strictă a elementelor sale constructive, în rețeaua lui structurală și în talentul autorului de text; cum sa-i arătăm că textul poate fi auzit doar dacă te apropii cu sufletul, te apropii cu interes de el, îl „ascuți” cu multă atenție și vezi cum se autoconstruiește prin lectură, implică multă căutare, „muncește” la modelarea personalității sale?

Formulăm, în această intenție, un concept pedagogic sintetic numit **protext**, care sumarizează toate aspectele ce desemnează lectura/ receptarea textului, interpretarea și producerea de text propriu. Considerăm că un reper științific și creativ în reconfigurarea învățării textuale poate fi abordat multiaspectual: ca fenomen pedagogic, principiu didactic, metodologie didactică, funcție comprehensivă, factor de eficientizare a învățării prin extrapolarea interpretării textului în realitatea existențială a cititorului.

Suntem convinși că, la nivel educațional prin didactica lecturii mai ales, noțiunea de **protext** este adecvată pentru a elabora și a proba un instrument științific, metodologic suplă și dialectic în raport cu înțelegerea textului de către cititor.

Astfel, ideea de protext își are originea în caracteristicile constitutive ale textului, formulate de Steinitz R. prin noțiunea de **Pro-Form**, desemnând prin aceasta acele semne care se referă la informații *premărgătoare în text*, iar cele referitoare la textul posterior se numesc *Kataphora*. Întemeierea științifică a acestei noi formațiuni lingvistice s-a făcut pe baza metodei lingvisticii textului în perspectivă semiotico-sintactică, elaborată și aplicată de către Henric Plett, în temeiul Universalia limbajului și a lingvisticii integrale coșeriene, În acest context, deosebim mai multe semne textuale cu **pro**:

- Pro-GN (pro-grup nominal sau Pro-nume);
- Pro-Adverbe (*așa, aici, acolo, atunci*);
- Pro-GV (pro-grup verbal sau Pro-verbe: *a face*);
- Pro-Adjective (*așa, în felul*) și
- înlocuitori de propoziții (Pro-Satz; *aceasta, aceea*).

Așadar, noțiunea de protext trebuie abordată ca un comportament al elevului – cititor, aflat cognitiv, atitudinal, imaginativ și expresiv în spațiul de conținut valoric al textului.

Curiozitatea, inițiativa, căutarea în descifrarea mesajelor textuale sunt coordonate indispensabile protextului, dar misiunea noastră în didactica textului este să ajutăm elevul să se poziționeze *protetxual*. De îndată ce arată că textele devin surse de interes, cititorul devine „suveran” al textului, devine el însuși subiect enunțator, potențial autor al textului și al evenimentelor descrise. Iată de ce, în viziunea noastră, formula poziționării protetx are trei componente definitorii:

- A – *cu textul* (acțiune);
- B – *prin text* (atitudine);
- C – *ca răspuns la provocările textului* (comportament).

Acțiunea protetxuală presupune angajarea cititorului într-un ansamblu de activități *cu textul*, punând la încercare reflexivă propria gândire și pătrunderea în ceea ce trăiesc sau gândesc alții, printr-un efort de empatie. Elevul colaborează la viața polisemică a textului, întreține viața ideilor din text și întregește senzația că textul îl place.

Atitudinea protetxuală este o predispoziție a cititorului de a „vedea textul” ca ceva esențial pentru el, ca expresie a unei valori constitutive, care se exprimă existențial prin acțiuni și opinii, dobândite *prin text*.

Atitudinea din sistemul cognitiv-afectiv al cititorului. Acesta, prin acțiunile sale *cu textul*, are misiunea de a face textul să vorbească, descoperindu-i toate semnificațiile posibile și apreciind importanța textului pentru sine, în raport cu grila personală de percepție și cu așteptările personale.

Comportamentul protetxual presupune un ansamblu de manifestări obiective generate de text, prin care se exteriorizează eul cititorului. Comportamentul protetxual este un sistem de pertință al cititorului care acționează protetxual și reprezintă un ansamblu de reacții observabile prin care *cititorul răspunde textului*.

Comportamentul protetxual are temeuri interne, deoarece elevul/studentul, internalizând valorile textului, își poate organiza activitatea de receptare, interpretare, producere de text. Astfel, aceștia percep textul ca pe o lume fără odihnă și, atunci când îl interpretează, îl înțeleg prin clădirea lui *ca proces*, atunci când îl procesualizează, îl explică, gândesc textul *ca valoare*, iar când îl internalizează, înțeleg simțirea textului *ca esență*.

În tentativa noastră de a argumenta pe cale empirică anumite componente din *metodologia protetxului* pe linia directoare a reconfigurării învățării pe baza resurselor formative ale operei literare, vom construi un demers didactic explicit, centrat prioritar pe formarea cititorului de liceu. Aderarea la opera literară a acestuia se va produce prin învățarea în baza textului ca achiziție lecturală la nivel de expertiză a Eului de cititor.

Proiectul nostru de învățare se referă la recomandarea unei *Tablete informative* profesorilor de limba și literatura română care predau la treapta liceală de învățământ și realizează educația lingvistică și literar-artistică a elevilor de clasa a XII -a, antrenând competențele prescrise pentru unitatea de conținut „Cititorul și universul artistic al personalității literare”. Valorificarea învățării se va centra

conținutul și metodologic pe *studiul de caz* al personalității și creației literare ale scriitorului Ion Iachim. Cadrele didactice de specialitate vor fi în drept să dezvolte repererele propuse cu altele, adecvate și concludente finalității valorice

PROIECT DE CERCETARE LITERARĂ

Scriitorul Ion Iachim: de la vocația textului formativ la sensul înțeles al lumii prin terapia literaturii

Costrucția dinamică a învățării : strategia modulară, strategia viziunii împărtășite, strategia colaborării în învățarea inter/-transdisciplinară

PERSONALITATEA SCRITORULUI

SEMNU PROTEXTUAL – ÎN POZIȚIA AUTORULUI, CONSTAT CĂ ARE DREPTATE. ÎMPĂRTĂȘESC VIZIUNEA

Între cele două reperi fundamentale care mențin echilibrul existențial: *viața și timpul*; între două fluvii de valori care proiectează omul pe cerul inspirației sale – *creația și creatorul* – domnul Ion Iachim și poartă ființa cu frumusețea și demnitatea omului ancorat în actul devenirii prin cuvânt, inspirat fiind de descoperirile profesiei pedagogice în toată gama ei de măiestrii. Profilul vocațional al domniei-sale oscilează, făuritor, între misiunea didactică a profesionistului de la catedra școlară și viziunea complexă, realistă a ochiului de ziarist avizat (născut din inima educației naționale) asupra ideii de construcție, implementare și dezvoltare a politicilor educaționale, care să facă viața sistemului mai incitantă și mai de real folos pentru societate.

Parcursul acțional-strategic al maestrului Ion Iachim jalonează un traiect axiologic de referință pentru istoria pedagogiei naționale, pentru actul creației artistice și pentru cel al educației literar-artistice în gimnaziu și liceu. Sunt felii de viață profesională ale meseriașului dăruit cu har și care știe, cu chibzuință, muncă și satisfacție, să-l transforme în măiestrie.

În ierarhia axiologiei umaniste, Ion Iachim își zidește valorile pe condiția fundamentală a vocației: de la sensul textului visat, internalizat, creat și lansat spre sensul lumii și al vieții ca predestinare, cu amprentă stilistică definitorie, într-un registru creator impresionant și expresivitate lexicală variată a operei ca text cu certă identitate auctorială. Nu este acesta un ideal al educației literar-artistice și / sau rostul metafizic al scriitorului consacrat?

SPECII REPREZENTATIVE

SEMNU PROTEXTUAL – ÎN DRUM SPRE *TEXT*, *AJUNG SĂ-ÎNȚELEG ROSTURILE*

Cheia de lectură ludică a sugestiilor titlogramice și a semnificațiilor mesajice pun în relief o flexibilă și complexă personalitate, un gânditor profund, un artist al sensibilităților și al vârstelor umane și, în mod egal, un creator prin definiție: *Apostol fără nimb și Lăcrămioara, Mia, Trăncănel, dragii mei elevi....*,

texte-mărturisiri inedite ale experienței de pedagog, care profesiune, precum se va vedea, va deveni, în scurt timp, bună practică, inovativă; Întorcerea la mare, nuvele și povestiri jucăușe pentru sufletul și imaginația micilor cititori, cărora autorul le dedică simpatia și penelul virtuozității sale; **Amintirile pițigoifului Zbanț**, un excelent tablou alegoric animalier al existenței, în care protagonistul, *alter ego* scriitorului, trăiește adevărurile vieții și le rostește cu deplină convingere că „Toate sunt trecătoare. Și viața. Rămân doar amintirile...”; **Iapa lui Kolceak cu dinți de diamant**, o construcție metaforică a realităților necruțătoare, țipătoare până la strepezirea rațiunii, o narațiune despre forțe politice și torțe didactice în comedia propriilor interese, dar și despre duișia visurilor neverosimil de romantice, cu proteste în forul interior al omului și cu mântuitoarele semne ale Învierii; **Cu jăratul pe buze**, o demnă evocare a lui Ion Creangă, individualitate artistică consacrată prin viziunea asupra lumii, prin tipuri umane reprezentative și prin specificul limbajului, dar și ca om de excepție, o formulă epică inedită de rostire crengiană a spiritului românesc; **Ca floarea de măr, fericirea**, o pledoarie a adolescenței ca „o zi senină, liniștită, încât puteai să semeni fulgi de pădăie” și a primei tinereți, care „izgoni liniștea și voia bună din sufletul” tânărului personaj în formare (Mircea), cu pasiunea cărților, zborul frumos după idealuri și vise, cu steluțe în ochi, cu primul fior al îndrăgostirii, ca o dulce prăbușire de care ți-e frică și pe care o dorești „ca o tulburare plăcută în toată ființa”, „ca o fericire nouă, necunoscută” de la „era primăvară și în jur mustea viața” la „liniștea bogată a toamnei coborâtă în podgorii” și, firește, până la „ritualul de vrajă al iernii, înche-gat din prospețime, curățenie și visare”, autorul face natura să rezoneze la stările de spirit create și să determine realitatea vieții din roman, scriitorul creează o imagine complexă, reverberantă, a formării umane și spirituale, raportându-și personajele la un timp real, cel al devenirii, cu experiențe și afecte spectaculos de înduioșătoare uneori și emoționante, zguduitoare, dramatice alteori; **Decameron basarabean sau Dumnezeu i-a dat omului pușcă**, un „hățiș narativ” al realismului istoric, o durută și, în același timp, o admirabilă confruntare a destinului uman individual (Evdochim Vărzărescu, Mareșalul Ioan Botezătorul) și colectiv (tragica Basarabie) – legitime arhetipuri – cu aventurile istoriei; **Cireșe pentru Mareșal**, un roman istoric prin excelență, în pânza căruia fantasticul și realul conviețuiesc perfect spre a evoca, naratorial și elocvent, personalitatea Mareșalului Ion Antonescu, angajat neobosit în ideea de reabilitare a Basarabiei și readucerea ei acasă, dar și reliefa omului Antonescu, dincolo de epoleți, în straițele libertății și ale sincerității omenești. Alistar Vărzărescu, un copil din Codreanca, îi facilitează protagonistului momente de revelații succesive, culminant fiind cel în care, grație resurselor expresive ale fantasticului, acesta face posibilă ultima dorință a eroului: îi aduce visatele cireșe, simbol al vocației în arta războiului și al destinului pe care îl parcurge cu demnitate Comandantul Suprem al Armatei Române. Emoționantă fiind ideea testamentară rostită de acesta – „să nu mă uiți”, prezența acestuia în spațiul epic este organic legată de linia de viață a Mareșalului.

TRANSPUNERE DIDACTICĂ

SEMNULE PROTEXTUAL – MĂ RALIEZ LA STRATEGII, PENTRU A FI ÎN UNISON

Cititorul empiric de beletristică, în mare parte elevi, bibliotecari, profesori, medici și oameni de artă (a se remarca publicul select și pretențios al creației scriitorului!) este obișnuit cu abundența detaliului realist și plastic din proza scriitorului și cu relieful divers al temelor pe care Ion Iachim le fixează în spațiul românesc al creației sale. Sumarizând, la o relectură critică a operei, teme și motive literare din creația lui Ion Iachim, identificăm o vastă arie de preocupări și de abordări inedite ale problematicii educaționale, preponderent lingvistică și literară, istorică, geografică și civică, fapt care se poate constitui în obiectul unui adevărat cross - curriculum. Suntem convinși că valorificarea adecvată la orele de analiză și sinteză și angajarea în dezbateri, colocvii tematice, conferințe științifice și de creație a textelor artistice scrise de către Ion Iachim, cu certe valențe formative, printre care, cu valoare, impact și creativitate, se pot înscrie perfect și cele propuse de noi profesorii creativi, stimulează imaginația, libertatea de gândire, umanizarea cunoașterii și conduc, inevitabil, la dezvoltarea gândirii critice, opțiunea pentru valorile autentice, toleranța și deschiderile către opiniile altora.

RESURSE FORMATIVE

SEMNULE PROTEXTUAL – ÎMPĂRTĂȘIND TEXTUL, DELEG O PARTE DIN GÂNDURI

- Alcătuiește un text argumentativ în care să ilustrezi, cu detalii din operă, faptul că romanul *Cu jăratul pe buze* de Ion Iachim este o lucrare realist-sentimentală și o metaforă a cunoașterii.
- Explică, aproape de text, semnele timpului și ale spațiului în raport cu valoarea protagonistului ca tip uman din *Cu jăratul pe buze* de Ion Iachim.
- Construiește o sinteză literară cu tema: *Omul față în față cu istoria neamului românesc în creația lui Ion Iachim*.
- Elaborează un eseu nestructurat în care să prezinți trei destine umane reprezentative pentru sentimentul de patriotism, demnitate și sacrificiu (în baza romanelor *Decameron basarabean sau Dumnezeu i-a dat omului pușcă* și *Cireșe pentru Mareșal* de Ion Iachim).
- Caracterizează specificul dimensiunii realiste, a sugestiei biblice și a incidenței fantasticului în romanul *Decameron basarabean sau Dumnezeu i-a dat omului pușcă* de Ion Iachim.
- Desfășoară într-o compoziție-discurs tema *ficțiune și document în viața realistă a scriitorului Ion Iachim*.
- Redactează un referat cu tema: *Personaje reale și ficționale în pânza narativă a textului „Cireșe pentru Mareșal” de Ion Iachim*.
- Argumentează tehnici narrative postmoderne și impactul acestora în înțele-

gerea romanului *Decameron basarabean sau Dumnezeu i-a dat omului pușcă* de Ion Iachim.

- Demonstrează, pe baza a trei argumente, valabilitatea umană a unui personaj din romanul *Cireșe pentru Mareșal* de Ion Iachim.
- Scrie, într-un text coerent, o pledoarie cu tema sugerată de Ion Iachim în lucrarea *Ca floarea de măr, fericirea* prin vocea personajului Tihon „în secolul zbuciumat al vitezelor, timpul se cere economisit. Ca și cuvintele.”
- Formulează o listă de zece argumente valabile pentru o dezbatere literară cu tema: Vis și realitate, aspirații și rateuri în textul *Ca floarea de măr, fericirea* de Ion Iachim.
- Compune, în limbajul potrivit textului *Cireșe pentru Mareșal* de Ion Iachim, un reportaj al evenimentelor de pe Frontul de Est. Propune imagini ce pot însoți reportajul tău. Prezintă-ți produsul la „Știri literare”.
- Selectează, după modelul titlului, cinci texte lirice din placheta *Ascult cum înflorește inul* de Ion Iachim. Elaborează, în baza textelor selectate, o schiță de portret a eului creat de Ion Iachim în texte lirice.
- Ilustrează într-un poster-reclamă ideea formulată de Ion Iachim: *Monotonia ucide pedagogia!*

VALORI FORMATIVE

SEMNUl PROTEXTUAL – *GRAȚIE TEXTULUI, AM CONSTATAT, AM DEDUS CĂ...*

Apreciind preferința pentru dezlănțuirea gândului îmbrăcat în fapte narrative, atenția noastră de cititori hermeneuți se îndreaptă, de această dată, spre confesiunile poetice din *Ascult cum înflorește inul*, o bijuterie lirică în spațiul căreia iubirea, sentiment ancestral, văzut polifonic și policrom, bacovian, blagian și blandian reapare în „sonetul florii de ametist”, „păpădie dragă cu surâsul trist” ca o „pâine albă pentru-un biet artist” și este trăită cu intensitatea unei „miocardite atipice”. Remarcăm diversitatea registrelor existențiale, în care poetul Ion Iachim și proiectează eul de la momentul răsăritului, „până a călca în dimineață”, „cu pecetea celei mai lungi toamne” și până la ironica viziune a plecării, care se va produce, indubitabil, „peste o mie de ani”. Textele au expresia ludicului, nuanțat și convingător, în jocul subtil al ideilor: „*Erau mirați foarte: / De cazul aparte. / După care mi-au operat / Insomniile, bucuriile, / Viața de până la naștere / Și de după moarte...*”, în emoționante situații dramatice de sorginte metafizică. Discursivitatea poetică surprinde note ale ineditului: „*Mă dor ochii de singurătate / Și sufletul de mari neliniști, / Caut azurul unei iniști / Și-l bănuiesc spre-Amurg, de parte.*”. Lumea interioară, puternic individualizată a eului e populată de obsesia individuală a trecerii, imaginile poetice desemnând planul destinului dramatic al ființei în viziunea infinitei căutări, în singurătate, a sensului existențial: „*Tristeți adânci ascund în mine, / Cobor în timp, cobor în lut / Nu mă-ntreba de Rubens – pe-aici el nu mai vine, / Nu mă-ntreba de Creangă – pe-aceia n-a trecut.*”. La nivelul superior al mesajului, conotând și intertextualizând, poetul se reinventează

cu resursele expresive ale hiperbolei și ale ironiei: „*Tu ai pe corp veșmânt de aur, / Veșmântul meu e violet, / Tu ești cu sânge de centaur, / Iar eu – un pseudopoet.*”. Eul se (auto)multiplcă spre a ajunge la fiecare suflet drag, iar rostirea poetică devine mesaj testamentar: „*Atunci am să mă vâr într-o mie de plicuri / Și am să pun alături de cei o mie de eu / Câte o frunză de toamnă și câte un curcubeu*”. Între aceste ne-limite, infinite mărci ale fiindului teluric și spiritual, frunza de toamnă și curcubeul (două simboluri conotative cu largi semnificații poetice), se consumă bucuriile și dramele ființiale: „*Cu bucuria și cu ochiul / Ascult cum înflorește inul*”. Pentru eul liric, dragostea e viața însăși, o aventură inițiată prin care iubirea devine formă directă de confesiune, producând o sublimă explozie a stărilor: „*Eu sunt Crusoe, Robinson, / ... Pe stânca mea pierdută-n ceață / E - atâta dragoste de viață, / E - atâta dragoste de lume, / Că nici Defoe nu poate spune*”.

Într-o sinteză a ideilor reflexive de mai sus, putem concluziona că reconfigurarea învățării pe aria „Limbă și comunicare” presupune antrenarea disponibilităților lingvistice, literare și didactice ale profesorilor de specialitate în acord cu noile orientări epistemice în educația textuală, care plasează în centru învățării cititorul implicat, cel care lucrează **nu atât la text, cât pentru text**. O componentă importantă a învățării reconfigurată cognitiv și competențial este dimensiunea formativă a resurselor textuale, pe care le circumscriem procesului educațional în gimnaziu și liceu. Metodologia protextului poate servi, în acest cadru de referință, un factor decisiv de eficientizare a învățării prin această nouă orientare de analiză.

Referințe bibliografice:

1. Callo, T., Bâlici, V., Hadîrcă, M., [et.al.] *Repere metodologice de reconfigurare a învățării*. Aria „Limbă și comunicare”. Coord.șt.: T. Callo, dr.hab., prof.univ.Chișinău: CEP UPSC, 2022.
2. Ghicov, A. *Didactica textului în rețea*. Chișinău: Tipografia Print-Caro, 2017.
3. Ghicov A. *Lectura atitudinală și creațiile verbale ale elevilor*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, Tipografia Print-Caro, 2019.
4. Liiceanu, G. *Declarație de iubire*. București: Editura Humanitas, 2001.
5. Sâmișăian, F. *O didactică a limbii și literaturii române: provocări actuale pentru profesor și elev*. București: Editura Art, 2014.